

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

เนื่องจากในปัจจุบันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการเป็นปัญหาที่มีความรุนแรง และซับซ้อนขึ้นอย่างมาก ทั้งในส่วนของข้าราชการการเมืองและข้าราชการประจำ หรือในบางครั้งก็มีลักษณะของการร่วมมือกันกระทำความผิดกับบุคคลธรรมดา โดยข้าราชการการเมืองใช้บริษัทเอกชนเป็นเครื่องมือในการถ่ายโอนเงินสินบน ทั้ง ๆ เป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนทั่วไปว่ามีการคอร์รัปชันในวงราชการ รัฐก็ไม่อาจนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ ซึ่งเราจะเห็นว่าความผิดในลักษณะนี้จะขึ้นสู่การพิจารณาของศาลไม่มาก และศาลก็มักจะต้องพิพากษายกฟ้องไป เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติ ซึ่งประกอบด้วยองค์การตำรวจ อัยการ ศาลและราชทัณฑ์ ไม่อาจเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ เพราะการดำเนินคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น โจทก์จะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ถ้ามีข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ ก็จะต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้แก่จำเลย ทำให้ผู้กระทำความผิดหลุดพ้นจากความรับผิดไป

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติ ซึ่งเริ่มจากการกล่าวหาผู้กระทำความผิด เพื่อให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน และส่งให้พนักงานอัยการดำเนินการฟ้องร้องต่อศาล นั้น เราจะเห็นว่ากระบวนการต่าง ๆ นี้มีความเกี่ยวพันกันอย่างไม่อาจแบ่งแยกเป็นเอกเทศได้ ถ้าการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนไม่ครบถ้วน ก็จะส่งผลให้ศาลต้องพิจารณาไปตามสำนวนความ เมื่อพยานหลักฐานมีข้ออันควรสงสัย ศาลก็ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย ซึ่งกระบวนการทั้งหมดนี้ เป็นการใช้ระบบการดำเนินคดีแบบกล่าวหา และถือหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐควบคุมคู่ไปกับการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย เมื่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกตินี้ไม่อาจควบคุมการทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการได้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จึงได้มีการบัญญัติให้มีศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขึ้น พิจารณาพิพากษาคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการการเมืองอื่น ที่กระทำความผิดต่อตำแหน่ง

หน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญา ซึ่งเท่าที่ผู้เขียนศึกษา พบว่าการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญานี้ มีอยู่ในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502 ด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เป็นพิเศษ โดยให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน และส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดเป็นผู้ดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทั้งนี้ ผู้ที่มีอำนาจในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 จำกัดไว้เพียงอัยการสูงสุดกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเท่านั้น ราษฎรจะเป็นผู้ดำเนินคดีเองมิได้ ถ้าราษฎรได้รับความเสียหายโดยตรงจะต้องยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติให้ดำเนินการสอบสวน อันเป็นหลัก การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐและเมื่อมีการฟ้องร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งมีองค์คณะ 9 คน จะพิจารณาพิพากษาคดีไปโดยยึดสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นหลัก แต่อาจทำการรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้อย่างกว้างขวาง โดยไม่ต้องมีคู่ความฝ่ายใดร้องขอ อันเป็นการพิจารณาแบบระบบไต่สวน และคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จะถึงที่สุด อุทธรณ์ฎีกาต่อไปไม่ได้ ซึ่งเราจะเห็นว่าทั้งหลักการดำเนินคดีอาญาและระบบการพิจารณาคดีของศาลเปลี่ยนแปลงไปจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติ เพื่อเป็นการตรวจสอบการทุจริตคอร์ปชั่นของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการการเมืองอื่นซึ่งในประเทศต่างๆ อาจมีความแตกต่างกันในรูปแบบ แต่เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์เดียวกัน ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์ปชั่นในวงราชการ ประเทศที่ใช้รูปแบบการพิจารณาโดยรัฐสภาหรืออิมพีชเมนต์ (Impeachment) เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ส่วนประเทศที่ใช้รูปแบบการพิจารณาโดยศาล อาจแยกได้เป็น การกำหนด

ให้มีศาลพิเศษต่างหากไปจากศาลยุติธรรมตามปกติ เช่น ประเทศฝรั่งเศส ประเทศไทย ประเทศฟิลิปปินส์ เป็นต้น ส่วนประเทศที่มีกระบวนการยุติธรรมพิเศษ แต่ให้ศาลยุติธรรมตามปกติเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดี เช่น ประเทศสิงคโปร์ เป็นต้น

การทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการมักกระทำคามผิดกันเป็นกลุ่มโดยมีข้าราชการประจำหรือบุคคลธรรมดาร่วมมือในการกระทำความผิดด้วยเสมอ ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จึงได้บัญญัติให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ในการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการการเมืองอื่น จะต้องถูกดำเนินคดีด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษด้วย การให้ข้าราชการประจำหรือบุคคลธรรมดาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษนี้ มีข้อที่น่าพิจารณาว่าเขาเหล่านั้นถูกลิดรอนสิทธิในการที่จะได้รับการพิจารณาในศาลยุติธรรมธรรมดา 3 ชั้นศาล จึงจะถึงที่สุดหรือไม่ นอกจากนี้ ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใช้ให้ข้าราชการประจำที่ไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายหรือบุคคลธรรมดา กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 147 - มาตรา 166 หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่นซึ่งบุคคลผู้ถูกใช้ให้กระทำความผิดเหล่านั้นไม่ได้เป็นเจ้าพนักงานตามความหมายในกฎหมาย อันเป็นคุณสมบัติเฉพาะที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นองค์ประกอบในความผิดฐานนั้น ๆ เมื่อบุคคลผู้ถูกใช้ จึงไม่มีตัวการในการกระทำความผิด เมื่อไม่มีตัวการ ก็ไม่มีผู้ใช้ให้กระทำความผิด ดังนั้นอาจเป็นช่องว่างที่ทำให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหลุดพ้นจากการถูกลงโทษหรือหลุดพ้นจาก กระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษไปสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาธรรมดา ซึ่งอาจทำให้เจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ไม่อาจบรรลุผลได้อย่างแท้จริง

การที่กฎหมายรัฐธรรมนูญบัญญัติให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษนี้ครอบคลุมถึงบุคคลผู้เป็นตัวการ ผู้ใช้ และผู้สนับสนุน ซึ่งอาจมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการการเมืองด้วยนั้น ก็เนื่องมาจากการทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการมักจะทำคามผิดกันเป็นกลุ่ม ถ้าได้มีการพิจารณาพิพากษาไปในคราวเดียวกันย่อมก่อให้เกิดประโยชน์

ในการบรรลุถึงวัตถุประสงค์ในการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันได้ ซึ่งการทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการนี้ เป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้ประเทศชาติขาดความมีเสถียรภาพ ทำให้ประชาชนขาดความศรัทธาและเชื่อมั่นในรัฐบาล ดังนั้น แม้ว่าบุคคลผู้เป็นตุลาการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดจะมีได้เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการการเมืองจะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษ อันเป็นมาตรการในการช่วยลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อประโยชน์สูงสุดของมหาชน จึงไม่เป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพหรือความไม่เสมอภาคในการที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันแต่อย่างใด

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิเคราะห์ ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) ในกรณีที่มีกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษ สำหรับดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการการเมืองอื่นที่กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญา ซึ่งใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ และใช้ระบบการพิจารณาพิพากษาคดีแบบไต่สวน โดยศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพียงศาลเดียวด้วยองค์คณะ 9 คน คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นที่สุดอุทธรณ์ฎีกาต่อไปไม่ได้ มีข้อพิจารณาว่าการให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาเพียงศาลเดียว และคำพิพากษาเป็นที่สุดนั้นเป็นการเหมาะสมหรือไม่เพียงใด เนื่องจากมีผู้เห็นว่าคำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ไม่อาจอุทธรณ์ได้นี้ ไม่ได้รับการทบทวนหรือตรวจสอบอีกชั้นหนึ่งเพื่อความแน่นอน เหมือนดังเช่นการดำเนินคดีอาญาด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติ โดยศาลยุติธรรมถึง 3 ชั้นศาล ซึ่งในปัญหาดังกล่าวนี้ ผู้เขียนเห็นว่า การที่จะพิจารณาว่า คำพิพากษาของศาลจะมีความแน่นอนเป็นธรรมหรือไม่ เพียงใดนั้น มิได้อยู่ที่การพิจารณาโดยศาลถึง 3 ชั้นศาล แต่อยู่ที่การพิจารณาพิพากษาคดีด้วยการรับฟังพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในคดีทั้งหมดด้วยความละเอียดรอบคอบและชัดเจน ถ้าได้มีการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในคดีทั้งหมดได้มากเท่าใด การรับฟังข้อเท็จจริงก็จะมี ความชัดเจนยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การปรับข้อเท็จจริงที่ได้ให้เข้ากับข้อกฎหมายได้อย่างถูกต้อง ประกอบกับการดำเนินคดีด้วยความรวดเร็ว ยิ่งจะเป็นการทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความยุติธรรมมากยิ่งขึ้น

จากการที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใช้ระบบการพิจารณาพิพากษาคดีแบบไต่สวน ซึ่งศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจอย่างเต็มที่ในการที่จะดำเนินการให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดีเมื่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจอย่างเปิดกว้างนี้ก็จะส่งผลให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้รับฟังข้อเท็จจริงที่มีความชัดเจนมากขึ้นกว่าการพิจารณาพิพากษาคดีแบบระบบกล่าวหา อีกทั้งองค์คณะของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีถึง 9 คน ต่างจากศาลยุติธรรมธรรมดาที่มีองค์คณะเพียง 3 คน การรับฟังข้อเท็จจริงด้วยบุคคลที่มีคุณวุฒิเป็นผู้พิพากษาในศาลฎีกาถึง 9 คนที่มีประสบการณ์ในการทำงานมายาวนานในการพิจารณาพิพากษาคดีนั้น ย่อมเป็นข้อที่บ่งบอกได้ว่าการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีความเป็นธรรมไม่น้อยไปกว่าการพิจารณาคดีโดยศาลยุติธรรม 3 ชั้นศาล ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นด้วยกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษนี้ แต่มีข้อเสนอแนะในกรณีที่กฎหมายให้อำนาจคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดฟ้องคดีต่อศาลฎีกา ซึ่งถ้าอัยการสูงสุดเห็นว่าสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติยังไม่สมบูรณ์จะต้องมีการตั้งคณะทำงานขึ้นพิจารณารวบรวมพยานหลักฐานให้สมบูรณ์ ในกรณีที่คณะทำงานไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการฟ้องคดีได้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจฟ้องคดีเองหรือตั้งทนายความฟ้องคดีแทนได้ ผู้เขียนเห็นว่าการให้อำนาจในการดำเนินการฟ้องคดีกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดังกล่าวจะเป็นการรวมอำนาจในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและอำนาจในการฟ้องร้องดำเนินคดีไว้ที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพียงหน่วยงานเดียวไม่มีหน่วยงานอื่นตรวจสอบได้ ทั้งนี้เพราะเมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ศาลจะรับฟ้องไว้โดยไม่มีไต่สวนก่อน ซึ่งอาจเป็นการให้อำนาจแก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมากเกินไป ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความยุติธรรมได้ไม่มากนักน้อย

จากปัญหาดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่าไม่ควรให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจในการดำเนินการฟ้องร้องด้วย แต่ควรรอผลการพิจารณาของ

คณะทำงานที่ตั้งขึ้นนั้น โดยการกำหนดเวลาในการรวบรวมพยานหลักฐานให้สมบูรณ์ของ คณะทำงานดังกล่าวให้แน่นอน หรืออาจกำหนดให้หน่วยงานอื่นเป็นผู้ตรวจสอบพยานหลักฐาน เพื่อเป็นการตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน ในการรวบรวมพยานหลักฐานในเบื้องต้นเสียก่อน

(2) ในกรณีที่กฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดให้ บุคคลผู้เป็นตุลาการ ผู้ใช้ และ ผู้สนับสนุน ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาที่ร่วมกระทำความผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการการเมืองอื่นที่กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษด้วยนั้น อาจมีข้อที่ต้องพิจารณาว่า ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใช้ให้บุคคลธรรมดาซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการการเมืองกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 147 - 166 อันเป็นความผิดที่กฎหมายบัญญัติถึงคุณสมบัติเฉพาะของผู้กระทำความผิดไว้ว่าจะต้องเป็น “เจ้าพนักงาน” ตามกฎหมาย ดังนั้น บุคคลธรรมดาหรือแม้แต่จะเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย แต่ไม่มีหน้าที่ตามบทบัญญัตินั้น ๆ โดยตรงแล้ว ก็ไม่อาจเป็นผู้กระทำความผิดตามมาตรา นั้น ๆ ได้ เมื่อไม่มีตุลาการในการกระทำความผิด ก็ไม่มีผู้ใช้ให้กระทำความผิด จึงอาจเป็นช่องว่างที่ทำให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการการเมืองหลุดพ้นจากความรับผิด หรือหลุดพ้นจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษไป เช่น ถ้า นาย ก ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใช้ให้นาย ข ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาไปเรียกสินบนจากราษฎร ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 เช่นนี้ นาย ข ย่อมไม่อาจเป็นผู้กระทำความผิดตามมาตรา 149 ได้ เนื่องจากนาย ข ขาดคุณสมบัติเฉพาะในการเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย นาย ข เป็นได้แต่เพียงผู้สนับสนุนเท่านั้น เมื่อนาย ข ไม่อาจเป็นตุลาการในการกระทำความผิดตามมาตรา 149 ได้ นาย ก ก็ไม่อาจเป็นผู้ใช้ให้นาย ข กระทำความผิดตามมาตรา 149 ได้ เนื่องจากไม่มีตุลาการ ที่ผู้ใช้จะต้องรับโทษเสมือนเป็นตุลาการ ซึ่งกรณีนี้ นาย ก จึงเป็นผู้กระทำความผิดตามมาตรา 149 โดยเป็นผู้กระทำความผิดโดยทางอ้อม¹

¹หยุด แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 14 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520), หน้า 169.

ในเรื่องการกระทำความผิดโดยทางอ้อมนี้ ยังมีความเห็นแตกต่างกัน² ซึ่งความเห็นแรกเห็นว่า คำว่า "ก่อ" ให้ผู้อื่นกระทำความผิด หมายถึงการกระทำด้วยวิธีใด ๆ ให้ผู้ถูกใช้ตกลงใจที่จะกระทำตามที่ใช้ เกิดจากเจตนาจะกระทำตามที่ผู้ใช้ใช้ จึงจะเรียกเป็นการ "ก่อ" หากผู้ถูกใช้กระทำไปเพราะสำคัญผิดหรือประมาท โดยไม่รู้สภาพของการกระทำหรือผล ผู้ถูกใช้ก็เป็นเพียงเครื่องมือกระทำความผิดของผู้ใช้ หากผู้ใช้ถูกก่อให้กระทำความผิดไม่ เป็นการมองในแง่จิตใจ (Subjective) เพราะสิ่งที่ผู้ถูกใช้กระทำ ผู้ถูกใช้ไม่ต้องรับโทษตามกฎหมายในฐานะเป็นผู้กระทำความผิดโดยเจตนา การใช้จะต้องเป็นการกำหนดเจตนาให้แก่ผู้กระทำนั่นเอง ส่วนความเห็นที่สองเห็นว่า แม้ผู้ถูกใช้จะไม่ต้องรับผิดฐานเป็นผู้กระทำโดยเจตนาก็ตาม ผู้ใช้ก็ยังคงเป็นผู้ใช้ผู้นั้นเอง เป็นการมองภายนอก (Objective) หากผู้ถูกใช้ไปกระทำความผิด ผู้ใช้ต้องรับโทษตามกฎหมายการกระทำของตน ส่วนผู้ถูกใช้หากมีเหตุลดหย่อนโทษ ก็คงเป็นเพียงแต่เหตุส่วนตัวของผู้ใช้ ไม่เกี่ยวกับผู้ใช้ กรณีใช้ Innocent agent นั้น มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้ใช้ และการกระทำความผิดทางอ้อม³ ซึ่งเป็นการนำหลักของต่างประเทศมาเทียบเคียง จากที่ผู้เขียนได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 ถึงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2961/2522 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 363/2518 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 725/2506 ว่าแม้จะยอมรับหลักในเรื่องการกระทำความผิดโดยทางอ้อม แต่เนื่องจากประเทศไทยไม่มีรูปแบบของการกระทำความผิดโดยทางอ้อมบัญญัติไว้อย่างชัดเจน จึงทำให้การวินิจฉัยข้อกฎหมายอาจคลาดเคลื่อนไป

จากกรณีดังกล่าวข้างต้น แม้ว่านาย ก ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะเป็นผู้กระทำความผิดโดยทางอ้อม ตามมาตรา 149 และนาย ข ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นเพียงผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดตามมาตรา 149 แต่เนื่องจากประเทศไทยไม่มีรูปแบบของการกระทำความผิดโดยทางอ้อมบัญญัติไว้อย่างชัดเจน จึงอาจทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษได้ ในกรณีที่จะวินิจฉัยว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นผู้ใช้หรือเป็นผู้กระทำความผิดโดยทางอ้อม เนื่องจากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาจะยอมรับรูปแบบการกระทำความผิดโดยทางอ้อม แต่จำกัดว่าผู้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด

² ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ , กฎหมายอาญาหลักและปัญหา , พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร : บี.เจ.เพลท โปรดักส์เซอร์ , 2543) , หน้า 202 - 203.

³ จิตติ เจริญจำ , "ตัวการและผู้สนับสนุน," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2514), หน้า 8-15.

นั้นจะต้องเป็น Innocent agent กล่าวคือ ผู้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดนั้นขาดเจตนาในการกระทำความผิดเท่านั้น แต่ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใช้ให้บุคคลธรรมดากระทำความผิดหรือร่วมมือในการทุจริตคอร์รัปชัน โดยบุคคลธรรมดารู้อยู่แล้วว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด และเจตนาจะกระทำความผิดนั้นโดยหวังว่าตนจะได้รับส่วนแบ่งหรือค่าจ้าง เมื่อเป็นเช่นนี้ หลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยเรื่องการกระทำความผิดโดยทางอ้อม โดย Innocent agent จึงอาจไม่ชัดเจนเพียงพอ

จากปัญหาดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่า อาจส่งผลกระทบต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายในการที่จะใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการ ดังนั้น เราจึงควรหาทฤษฎีทางกฎหมายมาอุดช่องว่างดังกล่าว จากการศึกษาของผู้เขียน เราน่าจะนำทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับการแบ่งแยกผู้กระทำความผิดกับผู้ร่วมกระทำความผิดของประเทศเยอรมัน ที่เรียกว่า “Hegemony - Over - The - Act - Theory” หรือ “Tatherrschaft Theory” ซึ่งมุ่งพิจารณามาตรฐานการกระทำความผิดตรงความเป็นนายเหนือความผิดและควบคุมการกระทำที่ทำให้เกิดเป็นความผิด โดยมีได้จำกัดว่าผู้ถูกกำหนดและกำกับให้กระทำความผิดนั้นจะเป็น “Innocent Agent” หรือไม่ ดังนั้น ใครที่เป็นนายเหนือความผิดและควบคุมกระบวนการที่ทำให้เกิดเป็นความผิดจะถูกถือเป็นผู้กระทำผิด ส่วนคนอื่น ๆ ที่ไม่ได้เป็นนายเหนือความผิดและควบคุมการกระทำผิดจะถือเป็นผู้ร่วมกระทำผิด

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการการเมืองที่ใช้ให้บุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำที่ไม่ได้มีหน้าที่โดยตรงกระทำความผิดตามทฤษฎี Tatherrschaft ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการการเมืองที่ใช้ให้บุคคลดังกล่าวกระทำความผิดเป็นประมุขหรือเป็นนายเหนือความผิดและควบคุมกระบวนการที่ทำให้เกิดเป็นความผิด ก็จะถูกถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดเองโดยทางอ้อม ส่วนผู้ถูกใช้ให้กระทำความผิดซึ่งมิได้เป็นประมุขหรือเป็นนายเหนือความผิดและควบคุมการกระทำผิด ก็จะเป็นผู้ร่วมกระทำผิด ซึ่งในกรณีนี้ก็จะเป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดดังกล่าวนั่นเอง ซึ่งถ้าประเทศไทยนำทฤษฎีนี้มาปรับใช้กับปัญหาข้างต้น ก็จะเป็นการช่วยลดช่องว่างของกฎหมายและใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

(3) ในกรณีที่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษ ใช้บังคับกับบุคคลธรรมดาซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วยนั้น อาจเกิดข้อพิจารณาว่าจะเป็นการลิดรอนสิทธิของบุคคลและเป็นการไม่เสมอภาคกันภายใต้กฎหมายหรือไม่ เนื่องจากการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนี้จะถึงที่สุด ไม่อาจอุทธรณ์ฎีกาต่อไปได้ ดังเช่นการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอาญาปกติ และอาจมีปัญหว่าถ้าศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษายกฟ้องผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการการเมือง ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีบุคคลธรรมดาที่มิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไปได้หรือไม่

ผู้เขียนเห็นว่า กระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษนี้เกิดขึ้นก็ด้วยเจตนารมณ์ที่จะลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการให้น้อยลง ซึ่งปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันนี้นับว่าเป็นปัญหาที่มีความรุนแรง ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศชาติอย่างมาก การที่กฎหมายรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาเพียงศาลเดียว และถึงที่สุดโดยไม่อาจอุทธรณ์ฎีกาต่อไปได้ ก็เพื่อสนองตอบเจตนารมณ์ดังกล่าวข้างต้น อันเป็นการยอมรับประโยชน์สูงสุดของประชาชน จึงไม่เป็นการขัดต่อหลักความเสมอภาคกันภายใต้กฎหมาย (Equality before the law) อีกทั้งการที่จะมองว่าการพิจารณาพิพากษาคดีจะเป็นธรรมหรือไม่ ผู้เขียนเห็นว่ามีได้อยู่ที่การพิจารณาด้วยศาลหลายชั้น แต่อยู่ที่การพิจารณาคดีที่มีการรวบรวมพยานหลักฐานให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถรวบรวมได้ ให้ได้ข้อเท็จจริงในคดีมากที่สุด เพื่อนำมาปรับกับข้อกฎหมายได้อย่างถูกต้อง ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาคดีด้วยระบบไต่สวนซึ่งสามารถแสวงหาหรือรวบรวมพยานหลักฐานได้อย่างเต็มที่ ประกอบกับศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองประกอบด้วยผู้พิพากษาที่มีวิญญูธรรมและคุณวิญญูธรรมจำนวนมากจำนวนถึง 9 คน มีประสบการณ์ในการดำเนินการพิจารณาพิพากษาคดีมาเป็นเวลานาน

การที่ศาลอาญาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติ แบ่งศาลออกเป็นสามชั้นศาล ก็เพื่อประโยชน์ 2 ประการคือ⁴ ประการแรก เพื่อการหน่วงรั้งถ่วงดุลย์ คือเมื่อ

⁴ สติต เล็งไธสง , หลักกฎหมายวิธีสบัญญัติ (ตอน 1) พระธรรมนูญศาลยุติธรรม วิธีพิจารณาเบื้องต้นและพยาน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เด็อนตุลา , 2540) , หน้า 29.

ศาลชั้นต้นรู้ว่าคดีของตนจะขึ้นไปผ่านการพิจารณาพิพากษาของศาลสูงก็จะใช้ดุลพินิจด้วยความระมัดระวัง ความผิดพลาดย่อมจะน้อย ประชาชนได้รับความยุติธรรมมากขึ้น เป็นมาตรการป้องกัน และประการที่สอง เพื่อการแก้ไข หากศาลล่างทำผิด เป็นมาตรการแก้ไขอย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่าแม้จะมีมาตรการป้องกันและมาตรการแก้ไขดังกล่าว แต่กฎหมายก็มิได้บัญญัติให้อุทธรณ์ฎีกาได้ในทุกเรื่อง บางกรณีต้องมีการขออนุญาต (คดีอาญา) หรือมีคำรับรอง (คดีแพ่ง) จากผู้พิพากษาที่ตัดสินคดีนั้น ซึ่งไม่น่าจะถูกต้อง เพราะโดยหลักไม่น่าจะมีใครยินดีรับรองหรืออนุญาตให้อุทธรณ์ฎีกาขึ้นไป เพื่อให้ศาลสูงแก้หรือกลับความเห็นของตน การรับรองหรืออนุญาต ปัจจุบันจึงขึ้นกับความเมตตาของผู้ตัดสิน อันมิใช่หลักประกันสิทธิของเอกชนผู้เป็นความอย่างแท้จริง⁵ และในที่สุดการดำเนินกระบวนการพิจารณาก็สิ้นสุดที่ศาลฎีกาเช่นเดียวกัน

ส่วนศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษ แม้จะมีเพียงชั้นเดียว ละคำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองถึงที่สุดไม่อาจอุทธรณ์ฎีกาต่อไปได้ ก็เป็นการสิ้นสุดที่ศาลฎีกา ซึ่งมีการดำเนินกระบวนการพิจารณาระบบไต่สวน ไม่ถูกจำกัดในเรื่องการค้นหาคความจริง มีอำนาจอย่างเปิดกว้างเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานต่าง ๆ

ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่า การที่จะนำการพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษ และการพิจารณาคดีของศาลอาญาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติมาเปรียบเทียบกันว่า การที่คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่อาจอุทธรณ์ฎีกาต่อไปได้นี้ กับการที่คำพิพากษาศาลอาญาตามปกติอุทธรณ์ฎีกาต่อไปได้ มีความเป็นธรรมต่างกันหรือเหมือนกันอย่างไรหรือไม่นั้นคงไม่ถนัดนัก เนื่องจากศาลในทั้งสองกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดังกล่าวใช้ระบบการพิจารณาคดีที่แตกต่างกัน ซึ่งมีรูปแบบที่เหมาะสมและลงตัวในแต่ละระบบ ดังนั้นการพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพียงศาลเดียวนี้น่าจะไม่ใช่ว่าสิ่งที่จะนำมาพิจารณาว่า การพิจารณาพิพากษาคดีจะเป็นธรรมหรือไม่ แต่อยู่ที่

⁵เรื่องเดียวกัน.

การดำรงรักษาและผดุงความยุติธรรมเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน กล่าวคือ⁶ การอำนวยความยุติธรรมที่ดีที่สุดและสมบูรณ์ที่สุด คือ การก่อให้เกิดความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อย และทำให้กฎหมายเกิดความศักดิ์สิทธิ์ ประชาชนได้รับความคุ้มครองปกป้อง พิทักษ์ โดยผลแห่งความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย (Supremacy of law)

ส่วนกรณีศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษายกฟ้อง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว จะมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำที่เป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดในฐานะตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ต่อไปหรือไม่ เราคงต้องมาพิจารณาว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นมีจุดเริ่มต้นจากจุดใด เนื่องจากการที่จะพิจารณาว่าศาลมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาบุคคลใดหรือไม่ นั้น ต้องพิจารณากระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งระบบว่าบุคคลนั้น ๆ เข้ามาสู่กระบวนการโดยชอบ ตั้งแต่ต้นหรือไม่ เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งกระบวนการมีความต่อเนื่อง เชื่อมโยงกัน ถ้ามีข้อบกพร่องตั้งแต่จุดเริ่มต้นก็จะส่งผลให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปโดย ไม่ชอบได้

กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีจุดเริ่มต้นตั้งแต่เมื่อมีการกระทำเพื่อยืนยัน ข้อกล่าวหาโดยเจ้าพนักงานของรัฐมาสู่ขั้นตอนของการยืนยันข้อกล่าวหาในชั้นศาล ถ้าจุดเริ่มต้นในการดำเนินคดีกับบุคคลผู้เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ซึ่งมีใช้ผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองเกิดขึ้นอย่างถูกต้องแล้ว อำนาจในการดำเนินการต่าง ๆ ของเจ้าพนักงาน และศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองย่อมเกิดขึ้นและมีอยู่ตลอดไปจน สิ้นสุดกระบวนการ ดังนั้น เมื่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พิพากษายกฟ้องผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมืองก็ย่อมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตัวการ ผู้ใช้ และผู้สนับสนุน ซึ่งมีใช้ผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองต่อไปได้ ไม่ถือว่าเป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพ หรือความเสมอภาค ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด กลับจะเป็นการทำให้กระบวนการในการพิจารณา

⁶ประสิทธิ์ โฉมใจไกลกุล , เหลี่ยมหลังตุ๊กกฎหมายและความยุติธรรม (กรุงเทพมหานคร: บี.เจ.เพลท. โปรเซสเซอร์, 2540) , หน้า 74.

พิพากษาคดีเสร็จสิ้นลงอย่างรวดเร็ว ไม่ต้องเสียเวลากลับสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติอีก ซึ่งการพิจารณาคดียิ่งล่าช้าเพียงใด ยิ่งจะเป็นการปฏิเสธความยุติธรรมเพียงนั้น

ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่า ในกรณีดังกล่าวข้างต้นควรมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 โดยบัญญัติให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีกับบุคคลผู้เป็นตุลาการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำต่อไปได้แม้ว่าจะพิพากษายกฟ้องผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการตีความ

(4) การที่กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 308 บัญญัติว่า "ในกรณีที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่นกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีอำนาจพิจารณาพิพากษา"

คำว่า "ข้าราชการการเมืองอื่น" นี้ ถ้าพิจารณากันตามความหมายในกฎหมายแล้ว ก็จะหมายรวมทั้งข้าราชการการเมืองของราชการบริหารส่วนกลางและข้าราชการการเมืองของราชการบริหารส่วนท้องถิ่นด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่าข้าราชการการเมืองของราชการบริหารส่วนท้องถิ่นดังกล่าวนี้ น่าจะจำกัดแต่เฉพาะข้าราชการการเมืองของราชการบริหารส่วนท้องถิ่นในตำแหน่งที่มีความสำคัญ หรือมีอิทธิพลเทียบเท่าผู้ดำรงตำแหน่งในระดับสูง ดังเช่น ตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นข้าราชการการเมืองของราชการบริหารส่วนท้องถิ่นที่มีความสำคัญหรือมีอิทธิพล เนื่องจากเป็นตำแหน่งซึ่งมาจากการเลือกตั้งที่มีการแข่งขันกันทางการเมืองสูง และมักจะมาจากพรรคการเมืองหรือเป็นนักการเมืองที่มีพื้นฐานทางการเมืองที่ยาวนาน

ความผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกับบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำซึ่งเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน อาจไม่พร้อมกันในคราวเดียว ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอาจถูกดำเนินคดีก่อนจึงพบว่า มีตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน เป็นบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำ หรือบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำถูกดำเนินคดีด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติแล้วจึงพบว่า มีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองร่วมกระทำความผิดด้วย การดำเนินคดีกับบุคคลต่าง ๆ ดังกล่าวจึงอาจอยู่คนละชั้นตอน หรืออยู่คนละกระบวนการกัน ผู้เขียนเห็นว่า กระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งสองกระบวนการจะต้องมีความเชื่อมโยงกัน เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความราบรื่นไม่สะดุดในชั้นตอนใดชั้นตอนหนึ่ง เพราะมิเช่นนั้นแล้ว กระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษนี้อาจล่าช้า ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่า ในกรณีที่มีการดำเนินคดีกับบุคคลผู้เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติในชั้นศาลยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา ถ้าศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเห็นว่าบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำซึ่งถูกดำเนินคดีอยู่ในศาลยุติธรรมนั้นเป็นผู้กระทำความผิดในลักษณะของการเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ก็ให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแจ้งไปยังศาลยุติธรรมนั้น ๆ เพื่อรวมพิจารณาคดีของบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำกับคดีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไปในคราวเดียวกัน

ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 โดยให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจในการบังคับให้ศาลยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติ โอนสำนวนคดีของบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำที่กระทำความผิดในลักษณะของการเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมายังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อรวมสำนวนคดีทั้งสอง และพิจารณาพิพากษาคดีไปในคราวเดียวกัน

จากข้อพิจารณาและข้อเสนอแนะต่างๆดังกล่าวข้างต้นยังคงเป็นประเด็นที่นักนิติศาสตร์ยังมีความคิดเห็นแตกต่างกันไป อีกทั้งกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษนี้ยัง

เพิ่งเริ่มต้นใช้บังคับในประเทศไทย ถ้าได้มีข้อเสนอแนะต่าง ๆ ก็จะเป็นมุมมองที่อาจนำมาใช้ในการพิจารณาถึงปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในทางปฏิบัติได้ไม่มากนัก